

ՄԱՐՏԻՐՈՍ ՂՐԻՄԵՅՈՒ ՏԱՂԵՐԸ

Հ. Բ. Ը. Մ. Նուպարեան Մատենադարանի Դիւանից առնելով՝ հրատարակութեան ենք տալիս Մարտիրոս Ղրիմեցի կամ Կաֆայեցի արեղայի հետեւեալ տաղերը, որոնք արձանագրւած են զրասէր Յովհ. քահ. Մկրեանի ձեռագիր մատենանով։ Մկրեան քահանան ժամանակին ահազին պատմական — բանասիրական նիւթ է հաւաքել եւ, ի միջի ալոյց, ստորել է Գիւտ քահ. Աղանեանի «Դիւան»-նրի կազմութեան։ Նրա մատենից են առնւած եւ «Վէճ»-ի նախորդ համարներում ղետեղւած Շահան Զրպետի, Սերվիչէնի եւ Հ. Ալիշանի նամակները։

Մարտիրոս Կաֆայեցու կամ Ղրիմեցու տաղերին Յովհ. քահ. Մկրեանը կցել է հետեւեալ ծանօթութիւնը. — «Այս եօթնեակ^{*}» ուսմ-կական ոտանաւոր բանք Մարտիրոս վարդապետի Կաֆայեցույ, որ եւ Ղրիմեցի առձայնեալ, գտեալ առ ընթեր բարեկամի իմոյ Արքա-համ էֆէնտի Զրէնկեան, գործակատարի (Գարու Քէհեասի) Աղ-դային Պատրիարքարանիս մերում, օրինակեալ եզի ստանոր։

Մարտիրոս վարդապետ Կաֆայեցի, որ եւ ապա ձեռնադրեալ Եպիսկոպոս Սրբիմու ի Տէր Յակոբ Կաթողիկոսէ Զուղայեցույ, ապա դայ ի Կ. Պոլիս, հետամուտ լինի պատրիարքութեան, եւ լինի իսկ պատրիարք Կ. Պոլսոյ եւ Երուսաղէմի յամին 1683, յորում ամի եւ վարձանի յեղիպոսոս քաղաքի»։

Մկրեան քահանայի տւած կենսադրական տեղեկութիւնը մասամբ միայն ճիշտ է. Մարտիրոս վարդապետը ծագումով Ղրիմցի էր, Կա-ֆա կամ Թէոդոսիա քաղաքից։ Նա իր կրթութիւնն ու հասարակա-կան զարգացումը ստացել էր գլխաւորապէս Պոլսում։ Բնաւորու-թեամբ յախուռն, փառասէր, կուսակցամուլ, արկածասէր ու մի-ջոցների մէջ խորութիւն չգնող մարդ էր, որ բուռն մասնակցութիւն ունեցաւ, նոյն իսկ ղեկավարող դեր կատարեց ժամանակի ազգային գործերում ու պատրիարքական աթոռի չուրջ մղւած կռիւներում։ Եւ դեռ Եպիսկոպոս չձեռնադրւած, 1659 թ. մայիս 25-ին յաջողեց ընտրել պատրիարք, բայց պատրիարքական աթոռի վրա մնաց հա-ղիւ տարի ու կէս։

Դժւար ժամանակներ էին։ Պոլսի հայ կեանքը տակն ու վրա էր։

ԾԱՆՕԹ.— Վերջին երկու տաղը գտել է աւելի ուշ. նրանք արձանագրւած են առանձին։

Ժողովուրդը թայֆաների բաժնւած, ամիրանների գլխաւորութեամբ, կատաղի պայքարի մէջ էր իրար հետ: Գաւառներից հարստահարութեանց, անտանելի տուրքերի, տնտեսական նեղութեանց եւ ժողովրդական խռովութիւնների լուրեր էին հասնում: Պոլիսն էլ ենթարկւեց ծանր փորձութեան. տեղի ունեցաւ մեծ հրդեհ, որ ահադին աւեր գործեց, ամբողջ թաղեր ոչնչացրեց եւ մարդկային զոհեր խլեց: Մարտիրոս պատրիարքը դտնեց անզօր այդ ամենի դէմ եւ աւելի զբաղեցաւ ներքին դաւերով ու կուսակցական վէճ ու կռիւներով: Նա նոյն իսկ եպարքոսի հրամանով բանտ նետեց եւ աղատեց միայն ամիրանների միջամտութեամբ: 1660 թ. նոյեմբերին նա տապալւեց եւ քիչ յետոյ մեկնեց Էջմիածին, ուր ձեռնադրւեց Ղրիմի եպիսկոպոս եւ մի քանի տարի պաշտօնավարեց Ղրիմում:

Մարտիրոսը առանձնապէս լարւած էր եղիազար այնթապցի և պիսկոպոսի դէմ, որ իրեն հակաթու կաթողիկոս յայտարարելով՝ ձգտում էր Թիւրքիայի թեմերը անջատել Էջմիածնից եւ Երուսաղէմում հաստատել առանձին կաթողիկոսութիւն: Երբ այս լուրը հասաւ Ղրիմ, 1665 թ., Մարտիրոսը փութաց Էջմիածին եւ Յակոբ կաթողիկոսին ջանաց համոյել անմիջապէս գնալ Պոլիս եւ անձամբ հաշլեյարդարի ենթարկել եղիազարի արկածախնդրութիւնը: Յակոբ կաթողիկոսը Մարտիրոսին իրեն ուղարկեց Պոլիս, եւ սա անցնելով եղիազարի հակառակորդ թայֆայի գլուխը՝ ժողովրդական բուռն շարժում առաջ բերեց վերջինիս դէմ: Ազմուլն այնքան մեծ եղաւ, որ առաջ բերեց կառավարական միջամտութիւն. մեծ եպարքոսը եղիազարին ու Մարտիրոսին կանչեց Ադրիանապոլիս դատի: Երկուսն էլ առատ դրամ ծախսեցին դատը շահելու համար: Եպարքոսը երկու կողմին էլ ուղեց զոհացնել. նա հաստատեց եղիազարին կաթողիկոս, իսկ Մարտիրոսին նշանակեց Երուսաղէմի պատրիարքական փոխանորդ:

Մարտիրոսը զոհ մնաց եւ անմիջապէս մեկնեց Երուսաղէմ, բայց Երուսաղէմը եղիազարի հատոյթի գլխաւոր աղբիւրն էր, նա չէր կարող հանդուրժել, որ իր հակառակորդի ձեռքն անցնի այդ համեղ պատառը, ուստի սկսեց դաւեր լարել Մարտիրոսի դէմ: 1666 թ. վերջինս նորից եկաւ Պոլիս եւ իր թայֆայի գլուխն անցած՝ բուռն պայքար սկսեց եղիազարի դէմ: Նորից գատ ու կաշառք, բայց այս անգամ եպարքոսը եղիազարին նշանակեց կաթողիկոս եւ Երուսաղէմի պատրիարք, իսկ Մարտիրոսը կորցրեց դատը:

Եղիազարի ոտնձգութիւններին վերջ տալու նպատակով Պոլիս անցաւ եւ Յակոբ կաթ. Զուլալեցին, որ կարճ ժամանակում ընդհա-

նուր համակրանք ձեռք բերեց Պոլսում եւ պարբօսին էլ իր կողմը դարձրեց: Նա յաջողեց ստանալ կառավարական հրովարտակ, որով Եղիազարի կաթողիկոսութիւնն ու պատրիարքութիւնը ջնջւում էին եւ Մարտիրոսը նշանակւում էր Երուսաղէմի պատրիարք: Յակոբ կաթողիկոս խալոյն Մարտիրոսին ուղարկեց Երուսաղէմ, որ Եղիազարին հեռացնէ եւ աթոռը գրաւէ ինքը: Եղիազարը տեղի տուեց, եւ Մարտիրոսը դարձաւ Երուսաղէմի պատրիարք: Սակայն, միաբանների պահանջով, 1668 թ. իր աթոռը զիջեց Ժերոնի Աստուածատուր Եպ.-ին, իսկ ինքը մնաց փոխանորդի պաշտօնում: Այս փոփոխութեան վրա Եղիազարը նորից գնաց Պոլիս եւ նորից յաջողեց հրովարտակ հանել, որով ինքը նշանակւում էր կաթողիկոս ու պատրիարք: Իր հերթին Մարտիրոսն էլ շտապով անցաւ Պոլիս եւ նորից իր վրա անցկաճրեց Երուսաղէմի պատրիարքութիւնը: Եղիազարը այս անգամ էլ տեղի տւեց:

Մարտիրոսը կարծում էր, թէ այլեւս ամուր պիտի մնայ պատ-
րիարքական աթոռի վրա, բայց շուտով նրա դէմ ապստամբւեց
վանքի միաբանութիւնը, որովհետեւ Մարտիրոսը «զամենայն կալ-
ւածս եւ դատացւածս վատնեաց ի կամս իւր եւ կորոյս»։ Մի բան,
որ, ի հարկէ, դարմանալի էր. իր կուսակիցներին եւ, մանաւանդ,
եղարքոսին ու կառավարական պաշտօնեաներին կաշառելու համար
ահադին դրամի պէտք կար, եւ Մարտիրոսը չէր քաշում վանքի
հարստութիւնները օգտագործելուց։ Երուսաղէի պատրիարքական
աթոռը նորից բարձրացաւ Եղիապարը, իսկ Մարտիրոսը տեղափոխ-
ւեց Պոլիս, ուր այս անգամ, ինչպէս դրոմ է Օրմանեանը, «Երու-
սաղէմի պատրիարքի անունը պահելով՝ իրեն համար առաջնորդա-
րան մը կը բանայ այստեղ, եւ Երուսաղէմի օրհնութեան կոնդակ-
ներ դրելով եւ ցրելով, նէքներ կամ աւելի ճիշտ հասոյթի աղբիւր
մը կը պատրաստէ իր անւանական պատրիարքութեան։ Հրովարտակ
մըն ալ կառնէ իւր պատրիարքութեան համար, եւ ուրիշ մըն ալ՝
ինքը չմեռած ուրիշը պատրիարք չանւանելու համար, սակայն ա-
տոնցմով մէկ տեղ Կ. Պոլսէն չհեռանար, դոհանալով այստեղ հա-
ւաքած գումարներով»։ («Ազգապատում», մաս Բ. էջ 2575)։

Այսպէս, մերթ «Նրուսադէմի պատրիարք», մերթ «Նրուսադէմի առաջնորդ» տիտղոսներով Մարտիրոսը շարունակեց ապրել Պոլսում. խառնում էր ազգային դործերին, կաշառքի ուժով պատրիարքներ էր նշանակում ու տապալում. նրա շուրջը խօսքն ու ազմուկը անպակաս էին: Այս դրութիւնը տեսեց մինչեւ 1679 թ., երբ էր համբաւաւոր առաքելութեամբ Պոլիս հասաւ Յակոբ կաթողիկոսը Եւրոպա անցնելու ծրագրով: (Նրան ուղեկցում էր եւ երիտա-

սարգ Իսրայէլ Օրին հօրը հետ) : Կաթուղիկոսը Մարտիրոսէն ուղարկեց Երուսաղէմ, որ Եղիազարին հրաւիրէ Պոլիս խորհրդակցութեան համար : Մարտիրոսը յաջողութեամբ կատարեց այս պաշտօնը եւ վերադարձաւ Պոլիս, բայց 1680 թ. օգոստ. 1-ին, 82 տարեկան հասակում, վախճանեց Յակոբ կաթուղիկոսը եւ այլեւս խորհրդակցութեան պէտք չեղաւ : 1681 թ. Եղիազարը ընտրուեց Էջմիածնի կաթուղիկոս, իսկ Մարտիրոսը դարձաւ Երուսաղէմի պատրիարք եւ մեկնեց Երուսաղէմ : Այնտեղ վէճ եւ ընդհարում ունեցաւ յոյների հետ, կառավարութեան կողմից Աղբիւնասպոլիս կանչուեց դատի, արգարացաւ եւ վերադարձին, 1683 թ. օգոստ. 5-ին, մեռաւ Եղիազարոսում :

Ահա այն անձը, որին պատկանում են հետագայ տաղերը : Նրանք բնորոշ են թէ լեզուական, թէ ժամանակի կենցաղի ու բարքերի պատկերացման տեսակէտից : Մարտիրոս Կաֆայեցին անծանօթ չէ իրրեւ տաղեր յօրինող : Նա իր փոթորկայոյլ կեանքի ընթացքում, շատ ճամբորդել, շատ բան էր տեսել, շատ մարդկանց հետ յարաբերութիւն ունեցել : Երեւոյթներն ու մարդկանց նա դիտում է երդիծաբանի ակնոցով եւ իր տաղերն էլ երդիծական բնոյթ ունին : Կարծում ենք թէ այդ տաղերի հրատարակութիւնը կը հետաքրքրէ հայ բանասէրներին, որոշ հափով եւ պատմաբաններին :
ԽՍՒԲ .

Ա.

ՍՕՖԻԱՅԻ ՏԷՐ ՅՈՒՆԱՆԻՆ ՎԵՐԱՅ Է ԱՍՍՅԵԱԼ ՈՏԱՆԱԻՈՐՍ

Ես Մարտիրոս լոկ արեղայ,
տեղոյս անուն կոչի Կաֆայ,
ագդմամբ չարին պատահեցայ,
ի չէօյ փաղափն Սօփիայ :

Ճանապարհէ եկաք դադարած,
հեծեծաօֆ անձամբ ցաւած,
մեք եւ գրաստք մեր խիստ սու-
ված,

գի էր անթիւ զօրք հեծեղաց :
Գնացաք ի ժամ՝ դուռն ո՛չ էր բաց
յախէ զօրացն ամբափակած,
երէց անուն չար մ'էր դրած,
գիմքն ու գիրք օրհնողն անիծած
Անուն կոչին իւրեան Յունան,
ի հաւատոց դատարկ լ'ունայն,
զօրն ի բուն շրջի մեխման,
տղմաքաւալ խոզի նման :

Մօրուքն էր քուլս, երեսըն սեւ,
իսկի՛ չունի փախանի ձեւ,
Բուն բովանդակ մարմնացեալ
դեւ,

լ'ունի յոյով չարիք գիրքի :
Ափսոս՝ որ կայ գլուխըն բաշ,
ընդ սատանին եղեալ է դաշ,
ոչ ընթրիս կու բերէ լ'ոչ փաշ,
գազամաքար կառնէ սալաշ :

Ձիւններու հայիփ արի
որ այն պղծոյն տունըն տարի,
բնաւ չետուր խոտ եւ գարի,
միթէ իւր նրազըն մարի :

Ես կու ասեմ թէ բեր գարի,
կուտայ գիրք գլուխն փարի,
ի կնոջէն եւս է այրի,
գոռոն գիմքն այլ տանի :

Զօրն ի բուն շրջի խռոված,
չեմ տեսներ իւր պէս նգոված,
կարծեմ ք'իսկի չէ մեռնած,
կամ քէ լոկ ձիւքով չէ օծած:

Ժամատան դուռն չէ ի բաց,
եւ ոչ բնաւ կանքեղ վառած,
գաւորքքն պահէ խաւար լ'ի լաց,
Աստուած ոչ տայ իւրեան կուշտ
հաց:

Կերպիւ միայն գլուխն է խայտ,
կէս կորեկի չունի հաւատ,
զինչ որ կ'ասես կ'անէ ինատ,
խիստ նգոված է եւ մուրթատ:

Խօսքն եւ գրոյցն է բուն խալատ,
իւր երեսին հազար նալաք,
աստ' Աստուած տայ բո պէլատ,
չհտի ազգ ես քէ ի՞նչ միլաք:

Թէ հարցանեմ' նուղապ չի տար,
կամ դողանչէ անկարգաբար,
եւ քէ կրկնեմ երկրորդաբար,
ահեղ գոչէ քան գոյահար:

Նըման բանիւք լցեալ իժի,
յերեսն իսկի ծաղըր չունի,
դէմքն զազիր եւ աղտեղի,
դելըն դժնեայ զարհուրելի:

Մնացաք մեք անդ շաբաք մի
բուն,
զո՞րն ասացից չարեաց պղծոյն,
սոված քողոյք մեզ զօրն ի
բուն,
երբեալ շրջէր ինքն ի յօրտուն:

Քաղաքացիքն յիւրմէն պէգար,
եկեալ առ իս հարցին իրնար,
խրատ ետու առանձնաբար,
կատաղեցաւ գերդ գազան չար:

Խիստ անգգամ եւ վարշուէր,
անյիշելի ունի չարեր,
տունը դառնայ հիմանց աւեր,
զինքն պատէ բարակ ցաւեր:

Առաւօտուն երբ լուսանայ,
իւր ժամատեղն է մեխանայ,
մինչ ի կէսօր չորս հինգ օխայ
գետի, յապա ի տուն դառնայ:

Հանդերձ անձին պատառոտուն,
ըստ առակի մեծ իմաստուն,
քան սաղիդոռն մերկագոյն
շրջի ընդ վայր քան գտված
շուն:

Անպէտ մշակ չար ոստիկան,
գայգի տիրուն արար խոպան
անասնակոյս եւ անդարման,
ինքն է դեւաց բնակարան:

Ունի եւ այլ բազում չարեր,
որ իսկի մարդ գայն չէ արեր,
հասցէ իւրեանքն չար օրեր,
եւ գկայենին առցէ երբեր:

Քան գայն աւել' այլ ի՞նչ օգուտ,
երբ նա անգեղ է գերդ ջրհուտ
Ո՛չ հայ, ո՛չ քուրք և ո՛չ
ջրհուտ,
զինքն ծածկէ քարէ կարկուտ:

Զոր ինչ իմովս աչօք տեսի,
գրաներն ունայն չար երեցի,
զքիչն ի բազմաց ձեզ գրեցի,
ես Մարտիրոս Ղրիմեցի:

Բ.

ԶԻԼԱՅԵՑԻ ԵՐԻՑՈՒՆ ՀԱՒԻ ԳՈՎԱՍՍՆՔՆ Է

Ես Մարտիրոս Ղրիմեցի,
սպասաւոր կենաց բանի,
որ ի վառնա քաղաքն եկի,
գարմանալի բաներ տեսի:

Երեց մի հայ Զիլայեցի,
երեսնամեայ չափ հասակի,
պանդխտացեալ յայսմ վայրի,
Տէր Սիմէօն մականուանի:

Յաւուր միում գնեց հաւ մի,
մեզ տի բերէր ղահվա ալբի,
եւ էր հաւն այն ծեր պառույ մի
մորթած, փետտած՝ և փորն ի լի

Երկուսասան սաղ դրամի,
գին կտրեցին մէջ ամբոյսի,
երեցն ուրախ էր յիւր մտի,
քէ մատղշուկ հաւ մի գտի:

Շուտով էարկ զինքն ի սանի
եղիւր յեփոց խոհարանի,
գմեզ աղաչէր լո՛ւել պահ մի
քէ մի՛ նաշէ՛ք ըզ ղահվալթի:

Քսան եւ մէկն էր յԱպրիլի,
պատկեր աւուրն երկուշաբթի,
սկսեալ ժամուն մեծասանի,
վառեալ գիւրն ըստ օրինի:

Իբրեւ էանց ժամ մի քանի,
կերպրն հաւուն ալյազունի,
տրտմաւ երեցն ի իւր մտի,
քէ եփելու նիէք չունի:

Եբեր կացոյց երեք հոգի,
սպասաւոր այնքմ սանի,
մինն կացոյց կրող փայտի,
գմիւսն յղեաց տրկով ջրի:

Եւ զի երբորդն որ ասացի,
ըսպասաւոր իբրեւ գաշնի,
որպէս գարսն Գաբաւօնի,
Զրկիր փայտերն իսրայէլի:

Տային ի կեր զփայտն ի հրի,
մշտածաւալ բոցն փայլի,
որպէս զհնոց Բաբելոնի,
եւս առաւել նա բորբոքի:

Յեռացմանէն որ ուժգնակի,
ցամաքեցաւ ջուրն ի սանի,
եօթն ութ անգամ դարձեալ
կրկնի,

չեղաւ հնար քէ հաւն եփի:

Երեցն յետոյ անհար ընկնի,
հնար խնդրէ ի՞նչպէս եփի,
ասեն քէ լաւ է պալ մումի,
երբ արկանես՝ շուտով եփի:

Յեկեղեցոյ պուռալսն ընկնի,
մում մի գտնու չափ խիարի,
ձգէ յեռման ջուրըն հաւի,
միթէ լինի՞ որ այնու եփի:

Եւ նոյն անկեալ մումըն հալի,
յերես ջրոյն վերաբերի,
խնդայ երեցն ի յիւր մտի,
քէ հաւն եփաւ, իւղն փայլի:

Երբ գնաշակն ետես խաշուի,
ի մէջ բերնին մումըն սառի,
խկ նա առ այս սաստիկ տրտմի
որպէս Յովնան ի Նինուէի:

Ասէ ո՞ւր կայր գայս բանս արի,
որ խաբուեցայ ծեր պառույ մի
եօթն իշոյ բեռ փայտ վառեցի,
մէկ երկու տիկ ջուր գայ արի:

Հաւ մի եփել ոչ կարացի,
այլոց կատակ զիս արարի,
մանկունքս ի գուր չարչարեցի
կսկըծանաց սրտիկս այրի:

Քսան սահաք՝ և այլ աւելի,
աշխատեցա՛մ երեք հոգի,
չեղիւ հաւէն մեզ օգուտ մի,
ես մնացի ամօթալի:

Ընայ այնպէս ի յեփոցի,
մինչ որ գիշերն անցանի,
յոյժ ճանճրանայ եւ անըզի,
քափէ գիւնն ի յամանի:

Ի նոյն ժամուն յանկարծակի,
նեքս անկանեն երկու հոգի,
զինով, հարբած եւ անօթի,
եւ երկոքեանն են ալյազգի:

Անտես աչօք մութն ի մըթի,
գիւան ուտեն անծամելի,
քիչ մի երէցն ուրախ լինի,
քէ գիշերով գայն կերուցի:

Եւ քէ մընայր յառաօտի,
եւս առաւել յալսք լինէի,
յայլոց լեզու անկանէի,
ժողովրդոց մեծի փոքրի:

Անմեղադիր լեր մեզ սրտի,
ՏէրՍիմէօն Զիլայեցի,
ըզգուշութիւն քեզ գրեցի,
որ չի խաբուիս Հոռոմ պառի:

Գ.

ԴԱԻԻԹ ԵՐԻՅՈՒՆ ԳՈՐԾԵԱԼ ԶԱՐԻՖՆ Է

Դաւիթ երէց Հստանայօլու,
տեղեալ Սուլու մանաստիրու,
դուն նուիրակ Ուռումէլու,
սահմանողի հերն անիծած:

Եւար յետիրնէ գընացիր,
հինգ վեց ամիս հոն մընացիր,
թէլպիսութիւնդ իմացուցիր,
եկած ֆամփուտ դուրն անիծած

Գնացիր հասար Գապատաղի,
տէր Մկրտչին եղար եղի,
կիսեցիր գիողըն տապաղի,
քն երեմին ջուրն անիծած:

Կեղծուկ շրջիս սեւուկ շալով,
փարիսեցի ձեւանալով,
պատմագիրք կարդաս լալով,
քն արտասուաց ծորն անիծած:

Արաբացի գայլ նըմանիս,
ձեւ քանի միայն ունիս,
ժամ ասելով կու փրփըրիս,
քն բերնին փրփուրն անիծած:

Հետ Թաղոսին արար պազար,
կերար գորամն երկու հազար,
յետոյ գնացիր սուտ երդվեցար
քն պիղծ առուտուրն անիծած

Եղեալ բաներս որ պատմեցի,
իրբ զխրատ ձեզ գրեցի,
որ ի գարնան եղանակի,
հաւաս չանէք հաւու մըսի:

Գարունըն գառն է գովելի,
փիլիհն ի մուտն աշնան մտի,
հաւն ի ձմեռն մեծ գիշերի,
քէ արկանէք մէջ հերիսի:

Անամներուն դու հետ եղար,
երեք ամիս պատիւ կերար,
զվարագոյրն գողացար,
քեզ նման պիղծ հիւրն անիծած

Թէլպիսութեան մէջն ես սընել,
մարդ չի կարեր քեզ հետ հնել,
դու ի մօրէ չար ես ծընել,
քն մայրդ ու մօրքուրն անիծած

Դու չես երէց՝ ցցի պապ ես,
գօրն ի բուն արիւն կու լակես,
գիր գրելով մարդ կու խաբես,
քն կազմարին մուրն անիծած:

Դու յայտնապէս Յուդա եղար,
այն երիցուն փողին համար,
յիսուն դուռուշ կաշառք կերար
քն կերած ապուրն անիծած:

Գացիր պէյթ-ամալուն ասիր,
մարդ է մեռեր շուտով հասիր,
գորբերուն հացը կտրեցիր,
քն հացին խմորն անիծած:

Ա՛յ, եղկելի եւ խելագար,
կէս հալէպի չուխին համար,
երէց իր էր գողացար,
քն երեսին ջուրն անիծած:

Համբաւեցար գեղ ու փաղափ,
յամէն երկիրն առ հասարակ,
Ուռումէլու գող նուիրակ,
քո համբաւաւոր լուրն անիծած

Ելար փախար գաղտագողի,
սահաքին փողն ուտեմ տէյի,
Խօնայ Սաֆարն յանկարծակի
հասաւ քէ ուղուրդ անիծած :

Աւօթալի յետ դարձուցին,
ըզսահաքի դրամն առին,
գուռուպատ տարաւ դաքըրնին
խաքըրնուտ ալ գիրն անիծած :

Զի վարձեցիր դարձեալ կրկին,
խայտառակեց գփեգ այն ձին,
ընկեց ի ցէխն այս փաղափին,
քո քաղուած չամուռն անիծած

Ելար եկիր խայտառակած,
բոլոր անձամբդ ապականած,
սրպէս գումէշ չամուռն հանած,
դողացիր սարսուռդ անիծած :

Մէջ երիցանցն Ըստամպոյայ,
քեզ նման չար իսկի չի կայ,
կաշառակեր եւ սուտ վրկայ,
քո վարպետիդ հէրն անիծած :

Եղար մէհփէմէի մուգի,
վայր կու հայիս նըման խոզի,
դու բորտո ես գերդ Գէեզի,
նա հին եւ դու նոր անիծած :

Նախնի անունդ էր քո Տօվլաք,
այժմ իդեր ես պիտօվլաք,
ամենքն քեզ կուտան նալաք,
ըգփո ծնած օրն անիծած :

Հարամգատա խաքեբայ դու,
միշտ կու ծամես գմիս մարդու
նչ բարով գացիր քօխաքու,
եկած սար ու ձորդ անիծած :

Ո՞վ վատ շուէր լիրք էտէպսիգ,
իսկի՛ չունիս առ ու նամուս,
այս բաւական լիցի այժմուս,
այլ աւելի գուրն անիծած :

(Վերջը յաջորդ անգամ)

